

"La plurinacionalitat de l'estat exigeix un canvi constitucional"

Amb 62 anys, Xosé Manuel Beiras lidera l'emergent nacionalisme gallec, aglutinat al voltant del BNG. En aquesta entrevista, ens parla de les claus del seu èxit i de l'aventura que ha emprès amb CiU i el PNB per forçar una segona transició a l'estat.

S'ha tancat la tercera trobada de les tres formacions nacionalistes majoritàries de Catalunya, Euskadi i Galícia. El BNG considera satisfactòria aquesta col·laboració?

—Es més que satisfactòria, és un balanç que sobrepassa completament les previsions i no solament des d'aquesta primavera, quan vam decidir abordar aquestes reunions tripartides, sinó fins i tot les previsions que podíem haver fet després de la trobada de Barcelona. Va ser molt sorprenent perquè es va produir un procés d'acceleració constant entre tres forces que d'entrada només compartíem un gran desconeixement. A més, hem avançat qualitativament en el tipus de relació, amb una certa reciprocitat de lleialtat i de franquesa.

Més enllà de la relació entre els tres partits, les conseqüències de la Declaració de Barcelona han transformat el debat sobre un model d'estat i han estat claus per entendre el que ha passat al País Basc en els darrers mesos. Les reunions tripartides han servit d'accelerador d'un procés que va desembocar en els acords de Lizarra. Hauria estat més difícil que es donés aquell procés si no s'haguessin estat fent paral·lelament aquestes converses tripartides.

Objectivament han servit per emparar els passos que s'han donat cap a la pau a Euskadi. El món abertzale va fer una lectura molt positiva de la Declaració de Barcelona. Mentre que a l'àmbit estatal hi va haver la reacció violentíssima, desmesurada i irracional, en aquest altre àmbit, l'abertzale, va suscitar una reacció positiva que va influir en l'anunci de la treva d'ETA.

—El que fa la Declaració de Barcelona és apostar

per l'estat, tot i que per un model diferent a l'actual. Vista la resposta dels grans partits estatals, es pot dir que la crida al diàleg que han fet CiU, PNB i BNG ha topat amb un mur?

—Això, el primer que posa de manifest és que cal

una nova cultura política. Si hi hagués hagut una reacció —i ja no dic tolerant— més positiva, de respecte, de reflexió, aquest tipus de resposta hauria invalidat la nostra reclamació. La reacció desmesurada que van tenir el que ha fet és donar una força desmesurada a la nostra proposta. Però una cosa és la classe política i l'altra la ciutadania. La ciutadania té molts menys prejudicis que la classe política. I allò que en la classe política va provocar un rebuig, en la ciutadania no ho va fer.

En segon lloc, aquesta reacció ha posat de manifest que un tema que durant la transició va ser estrella, que havia estat durant vint anys en el congelador, resulta que no s'havia congelat. I en tercer lloc demostra que dels tres principals motors de la ciutadania de l'estat espanyol que van moure el procés de mutació de passar d'un règim feixista a un de democràtic, que són els moviments sindicals, les forces d'esquerra i les forces nacionalistes, només

aquestes últimes continuent essent motor de canvi.

En aquests vint anys, quins motors s'han aturat o han quedat al ralenti? El primer que he anunciat, el sindicalisme, només cal veure el panorama, el seu desgavell. Cosa que no passa, casualment, als nostres territoris, on existeixen sindicats propis forts, com és el cas d'Euskadi amb ELA-STV i LAB, o la CIGA i Comisiones Labregas, a Galícia. Les forces d'esquerra tam-

"La Declaració de Barcelona va suscitar una reacció que va influir en l'anunci de la treva d'ETA."

"El PP és una paradeta reaccionària que s'assembla més a l'FN de Le Pen que a la DC alemanya."

KARLOS CORBELLA

bé han perdut totalment el protagonisme del canvi. Unes estan en una fase dramàtica de problemes, com IU, que han estat debatent-se per mantenir una certa congruència amb els seus postulats bàsics, com defensa de forma molt respectable Anguita, o adaptar-se a pensar que això va com va i que es pot fer el que es pot fer. I ja no parlem del PSOE, que no té cura a curt termini. L'oportunitat de renovació que tenien amb la dimissió de Felipe González s'ha dissipat absoluta-ment. Què en queda? Doncs les qüestions nacionals.

—Però no hi pot haver canvi a l'estat si no hi ha consens. L'altra via és la de la ruptura.

—Nosaltres no plantegem d'emprendre accions per canviar l'estat en tres mesos, sinó que proposem obrir un procés que serveixi per resoldre la qüestió nacional. Convidem el PP i el PSOE a dialogar sobre un nou model d'estat. A mi sobretot el que m'importa és el PSOE, perquè el PP per a mi és una paradeta absolutament reaccionària, que per molt que es disfressi no té disfressa possible, perquè no és homologable amb el que són els partits conservadors a Europa. Pel seu caràcter s'assembla més a l'FN del Le Pen, que a la Democràcia Cristiana alemanya.

El PSOE i el PP han d'entrar en aquesta dialèctica. Si no ho fan, a curt termini es converteixen en un element retardatari del procés, però a mitjà termini quedaran despenjats de la mateixa societat perquè la so-

cietat acaba expulsant les excrescències. I és que al llarg de la història, Espanya sempre ha anat amb el pas canviat. La socialdemocràcia governa a pràcticament tot Europa, excepte a Espanya! Això demostra que estan completament fora d'òrbita. Però mantenint les posicions que mantenen no aturaran el procés que ha arrancat en la societat.

En el debat de l'estat de la nació —que en diuen de l'autonomia...—, en una rèplica a Manuel Fraga li vaig dir: "Vostè, acomiadi's de la seva pretensió que les coses vagin com vostè vulgui." No pot manipular més, ja ho ha fet molt. La prova és que en les eleccions del 1989, jo era l'únic diputat del Bloque. I hem anat augmentant fins als dinou que tenim avui, amb el 26,5 per cent dels vots. Si el que nosaltres plantegem fos un invent, un artifici, de segur que no reeixiria. La prova la tenim en les eleccions basques. Malgrat la campanya de reconquesta del nord d'Espanya que van muntar el PSOE i el PP, que convertiren les eleccions autonòmiques en un duel entre el front de Lizarra i el constitucional, el primer treu 43 escons, contra els 32 del segon. I amb la participació més alta que s'ha donat mai a Euskadi. Això no es pot aturar.

—L'objectiu de CiU, PNB i BNG és que es reconegui el caràcter plurinacional de l'estat. En les seves conclusions plantegen que això és possible aconseguir-ho sense canviar la Constitució. De debò creu

"Actualment el nacionalisme és l'únic motor de canvi de l'estat espanyol."

que es pot aconseguir sense canviar ni una coma de la Carta Magna?

—No, no, en absolut! No és exactament així. Aclarim les coses. Està clar que els de l'altre bàndol són els primers que diuen que el que reivindicuem no hi cap, a la Constitució. Si l'exercici de la sobirania no hi cap a la Constitució, doncs s'haurà de canviar o hauran d'enviar les divisions *panzer* de la *Wehrmacht* a Euskadi, Galícia, i Catalunya o els Països Catalans en el seu conjunt. Avui ja no es pot anar amb els tancs d'acer per davant com els que van utilitzar en la campanya a Euskadi! Siguem seriosos.

Nosaltres, en el document de Barcelona, en la primera reflexió, dèiem que cal un procés de canvi que desemboqui en un estat de tipus confederal. Després agafen la paraula "confederal" i fan tots els reduccionismes que es van fer. Però nosaltres hem de distingir un curt i un mitjà termini. Per exemple, el BNG defensa el dret a l'autodeterminació i reivindica unes institucions polítiques sobiranes pròpies per a Galícia. El Parlament actual és una cambra autonòmica, nascut d'una carta elaborada en un context de manca de sobirania. Això vol dir que no és una institució sobirana, però això no vol dir que no hi participem.

La lectura que s'ha fet fins ara de la Constitució ha estat involucionista i, en la pràctica, ha violat la mateixa lletra de la carta. L'exemple de les competències exclusives és paradigmàtic. Com explicava molt bé Pere Esteve en una conferència a Galícia, els constituents haurien pogut escollir altres termes per parlar del repartiment de competències, però van escollir el terme d'"exclusives". Per tant, respectem això que és escrit. I qui ho ha de respectar? Qui ho incompleix, l'aparell del govern de l'estat, tant el legislatiu, com l'executiu, com el poder arbitral a aquests efectes, és a dir, el Tribunal Constitucional. Si es fes això, resultaria que la nostra situació fins i tot dins del mapa autonòmic seria completament diferent. L'Estatut de Gernika no hauria passat pràcticament vint anys sense complir-se. Ja ho ha dit molt bé Arzallus, quan diu: "Escolti, precisament nosaltres som els qui hem tingut més paciència del món. Vam contribuir a l'estabilitat del govern del 1993 al 1996, i en alguns aspectes ja anteriorment, amb els governs de González i, a partir del 1996, amb el govern d'Aznar. En canvi amb el que es van comprometre des del principi, el desenvolupament de l'Estatut de Gernika, continua sense complir-se."

A partir d'aquesta situació de partida, cal renovar l'estat. El que reclamem és que l'estat sigui configurat amb un caràcter plurinacional. I això, fatalment,

reclama, necessita, objectivament exigeix un canvi de la Constitució. Ara bé, si nosaltres sortim en aquest punt dient a més a més que la Constitució que volem és tal i anem presentant un avantprojecte de Constitució, què passaria? Si simplement per dir que volem anar cap a una determinada direcció ja comencen a dir-nos que li peguem un cop de peu a la Constitució, que anem cap a la disgregació d'Espanya, que prefereixen una Espanya "*roja que rota*"!... I això no ho diu només el PP, ho diu principalment el PSOE, fixa't tu!

—*El que sí que és evident és que el discurs constitucionalista del PNB i del BNG és molt més crític que no el que fa CiU.*

—Nosaltres anem fent feina. I en aquest procés de treball acabarem elaborant una anàlisi compartida de la problemàtica del Tribunal Constitucional en el seu conjunt. I continuarem avançant. Volem que hi hagi

un diàleg, i si no n'hi ha, anirem avançant nosaltres. De les forces que participem en aquestes trobades tripartides, quin va ser el posicionament respecte al procés de creació de la Constitució de cada una? CiU, de la mà de Miquel Roca —un dels pares de la Constitució—, va signar el pacte constitucional. El PNB, no. Arzallus va ser exclòs. A més a més, va ser exclòs expressament, perquè es va establir una norma per a la participació dels grups parlamentaris que va permetre que el PNB fos exclòs. Per tant, no és pare ni mare de la Constitució, per tant no hi està compromès. I a més a més, quan aquesta Constitució va ser sotmesa a referèndum a Euskadi, el resultat no va donar l'aprovació majoritària. I el BNG, com a tal ni existia, però les forces nacionalistes gallegues d'aleshores van fer una campanya pel "no" a la Constitució. Fins i tot, en les primeres eleccions autonòmiques gallegues, el 1981, quan no existia el

BNG, existia el Bloque Nacional Popular Galego, Asamblea Popular Galega va treure tres diputats amb una campanya claríssima contra la Constitució. Durant la primera legislatura, quan en l'elaboració del reglament del Parlament s'incorpora l'acatament de la Constitució, que no estava en la llei electoral, aquests diputats van expressar que no la podien acatar, perquè el mandat que van rebre no era per acatar-la, sinó tot el contrari.

Per tant les tres formes polítiques que ara treballem juntes provenim de posicions, experiències i respostes molt diferents pel que fa a la Constitució. El que ara no podem fer ni el Bloque ni el PNB és dir a Convergència i Unió que assumeixin els nostres plantejaments de la transició, perquè són molt diferents. Quan es diu "és que Pujol rebaixa..." Miri, Pujol és una per-

"Fins ara s'ha fet una lectura involucionista de la Constitució."

"Ideològicament, el BNG està més a prop d'ERC que de CiU."

"L'esquerra del BNG és Xosé Manuel Beiras."

KARLOS CORBELLA

sona molt seriosa, en aquest sentit. Ell no és una persona tan frívola que digui: "Mira, jo vaig estar en el pacte constitucional, i CiU va pactar la Constitució, però ara, aquesta Constitució no em val." Això no, però cal transcendir-la. Aquests aspectes són indicadors del nostre nivell de serietat, de rigor ètic i polític.

—PNB, BNG i CiU sembla que han trobat un camí còmode per treballar a curt termini, però quan vostè diu que comença una segona transició, també hi ha una estació d'arribada comuna?

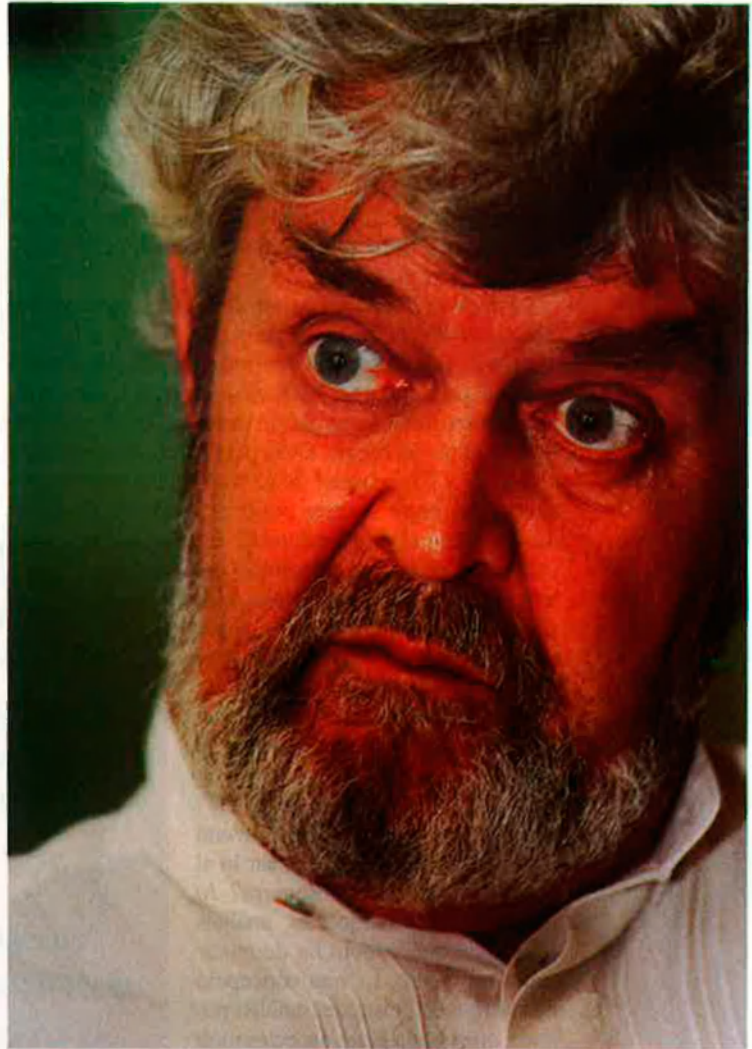
—Hi ha una estació d'arribada comuna segons a quin nivell de concreció la definim. Si diem que volem un estat plurinacional, i que per tant, volem exercir la sobirania en els nostres pobles, estem d'acord. El que els catalans utilitzen com a terme de "sobirania compartida", per nosaltres és "sobirania" sense adjectius, però podem cedir cotes de sobirania a un estat plurinacional. En això estem exactament en el mateix camí. En el disseny de com ha de ser la Constitució, la reforma o relectura, això, encara no ho hem plantejat. I com que nosaltres som molt respectuosos recíprocament, nosaltres diem que Galícia és un país, Euskadi n'és un altre, i Catalunya o els Països Catalans, un altre. Tenim, per tant, la nostra identitat i personalitat i les nostres pròpies circumstàncies històriques. Potser en coses molt concretes faltaria veure si estem cent per cent d'acord.

Poso un exemple. En les reunions tripartides hi ha CiU però no ERC. I a més no hi ha cap força valenciana nacionalista, ni de les Illes, que en canvi van en coalició amb CiU a les europees. Com s'encaixa el fet català en un disseny de l'estat del futur, com a Catalunya? I València i les Illes, elles veuran i segons el que resulti? Com Catalunya, amb el mateix estatus que Galícia i Euskadi, i en el mateix que València i les Illes, o com els Països Catalans, amb una vertebració entre ells? Per als gallecs això és com si, quan arribi el moment que, pel procés de construcció europea, les fronteres entre Galícia i Portugal s'arriben a desdibuixar tant que fem una "Potugalícia", o no. És a dir, que podem fer molta política ficció, però els qui decidiran seran els mateixos pobles. El que hem de fer és incidir en els nostres pobles amb tota l'honradesa i en funció de les nostres pròpies visions. I ser un motor d'aquesta dinàmica, però no volem predeterminar amb les nostres fórmules.

—Sí, però en el cas dels Països Catalans, es pot interpretar que és un problema que afecta més enllà del que afecta els ciutadans d'aquest territori, perquè la qüestió dels Països Catalans va ser una de les hipotèques de la transició. Si hi ha tres forces nacionalistes que plantegen obrir una segona transició a l'estat, és lògic que també tinguin present aquesta qüestió.

—Aquesta és una qüestió que afecta els mateixos catalans, no els gallecs. Nosaltres no podem ser coprotagonistes d'aquest assumpte. Ni tan sols es tracta d'Euskadi, Catalunya i Galícia. Es tracta de BNG, PNB i CiU. És que si no, malament rai!

Crec que un dels grans encerts, i que demostra la maduresa política de cada un, és que sabent la diferència dels punts de partida, que som molt diferents en mol-

tes coses, i sabent que hi ha totes unes estructures i trames diferents en què cada un estem ficats en els respectius països, hem estat capaços de cenyir-nos a allò que és abordable conjuntament. I en allò que és abordable conjuntament, hem de tenir una metodologia, unes pautes de comportament i d'interlocució que ens permetin arribar a conclusions.

—Quins mecanismes hi ha previstos perquè puguin participar nacionalistes valencians i de les Illes en aquest procés?

—Queden explícits en els acords de Compostel·la. Quan vam arribar al moment de l'inici de les reunions de Barcelona, la nostra composició de lloc era la següent: hi ha un nucli que som tres, que som capaços ja d'elaborar un projecte comú centrat en la Declaració de Barcelona. La incorporació de les altres forces nacionalistes dels nostres àmbits representatius és diferent en cada cas. A Galícia és inexistent. A Euskadi n'hi ha tres. En el cas català, centrant-nos només en el Principat, hi ha ERC. I cada un de nosaltres, i ja parlant només pel BNG, hem mantingut paral·lelament relacions i trobades bilaterals amb qui hem volgut. En el nostre cas, amb Esquerra Republicana. Jo, la primera vegada que he anat a Catalunya després de les

"Pujol no és una persona tan frívola que digui: 'Mira, jo vaig estar en el pacte constitucional i CiU va pactar la Constitució, però ara aquesta Constitució no em fa el pes.'"

eleccions gallegues del 97, no és per parlar amb Convergència, és perquè vaig ser convidat per ERC. Durant el mes de maig vam tornar a tenir una reunió bilateral. I després, amb Eusko Alkartasuna a Euskadi.

De moment el que es plasma en el document de Santiago és la creació d'un òrgan de coordinació política de les tres formacions. Amb els altres? Diàleg. I un diàleg preferencial. En tot el que faci referència als tres signants, hi ha d'haver comunicació, però no cal demanar permís.

—*I després d'aquests mesos de col·laboració, es pot dir que el BNG està més a prop de CiU que d'ERC?*

—No es pot dir, perquè no tindria sentit. La qüestió no és de proximitats o distàncies. No és el mateix parlar de proximitat en el pla de treball, o en el pla polític o en el pla ideològic. En el pla de treball, estem més a prop de CiU, sobretot de Convergència Democràtica, perquè entre d'altres coses acabem d'estructurar un òrgan comú de coordinació. En canvi, en el terreny ideològic estem parlant d'ERC i del BNG, que són dues forces d'esquerres, i per tant en aquest aspecte hi estem més a prop.

—*Les relacions amb forces com CiU o el PNB ajuden a centrar el BNG en la política gallega?*

—Què vol dir centrar el BNG? Posar-lo en el centre de gravetat del mapa polític galleg o posar-lo al centre de l'eix dreta-esquerra? Jo no comparteixo aquestes anàlisis que diuen que tothom ha de tendir cap a un centre. És una concepció massa reduccionista de l'anàlisi política, que oblida altres aspectes molt importants. Fa més de sis anys que es va començar a parlar aquí del procés de moderació del Bloque. Recordo que en una conferència de premsa al País Basc, al final d'unes reunions amb Eusko Alkartasuna, algú em va preguntar que els que estan més cap a l'esquerra, dins del Bloque, no estaven d'acord amb aquests contactes. Jo vaig respondre que l'esquerra del BNG és Xosé Manuel Beiras. Si pensem en termes d'anàlisi social, de teories ideològiques, que em diguin a mi qui és qui està més a l'esquerra de Beiras! De la mateixa manera, jo sóc independentista, que jo recordi, des dels tretze anys.

Estic encantat que es parli de la moderació del BNG. Però ací hi ha un element molt important a tenir en compte, que el Bloque és una força política atípica, sobretot pel que fa al seu disseny, ja que vertebrada una sèrie de subconjunts ideològics i polítics força diferents entre ells, fins i tot, pel que fa a la seva base social. Inclou un espectre que va de l'extrema esquerra radical i l'independentisme radical, a gent més moderada. Precisament el disseny de la formació que es va idear —i la història de quinze o setze anys ha demostrat el

seu encert— era un projecte pensat per a anar creixent, per a sumar diferents sensibilitats, tant pel que fa a la incorporació de formacions polítiques, com a l'ampliació de la seva base electoral. Aquesta darrera és la més important perquè la base electoral del Bloque va ser moltíssim més superior que la base de militància. Això no vol dir que el BNG hagi anat basculant cap al centre. El Bloque és una formació amb un disseny pensat per a un país perifèric, en el sentit socioeconòmic i sociopolític de la paraula. Per això ha funcionat a Galícia, però en canvi, no funcionaria a Catalunya. Ho he dit en alguna ocasió: el Bloque no és que basculi cap al centre, sinó que és un acordió. El que passa és que el BNG neix en un espai molt determinat, molt cap a l'esquerra, però després es va ampliant. A mesura que ha anat creixent i ampliant la base electoral, ningú no s'ha pogut posar mai a l'esquerra del BNG. Primer, el creixement del Bloque va deixar fora de combat el PCE i després Izquierda Unida.

—*I perquè el BNG pugui governar a Galícia, cap on s'ha d'estirar l'acordió?*

—El Bloque comença a captar sectors socials que són base electoral del PP. El trenta i escaig per cent dels electors del PP tenen com a segona opció el BNG.

—*Això des de fora costa d'entendre...*

—Des de fora no es pot entendre bé què és Galícia, però des de dintre, per l'estructura política, econòmica i social, sí. Acompanyant per Xabier Arzallus, vam parlar amb un treballador del sector de la pesca. En un moment donat el noi ens va comentar que era del Bloque i del Partit Popular. Ens va dir: "Jo, amb qui estic d'acord, en realitat, és amb el Bloque, però és que jo, per altra banda, sóc catòlic..." Molt probablement, aquest home quan hi ha eleccions, a les Corts espanyoles vota PP, però a les gallegues

segurament vota BNG.

Perquè m'entenguis, planteja't la següent interrogació: un empresari galleg que té una empresa no molt gran, com per exemple un armador de pesca industrial d'altura, ideològicament i socialment estarà en un context que el més lògic és que confii la defensa dels seus interessos a un partit de tipus conservador o de centre. S'entén que a nivell d'estat voti el PP, o el PSOE quan tenia aquesta franja. Però quin és el principal enemic d'aquest empresari mitjà galleg? Són aquests, són els grans partits estatals, perquè quan cal negociar un tractat d'acord pesquer se'l carreguen per culpa d'altres interessos superiors, aliens a l'interès de l'empresari galleg, que lògicament hi acaba perdent.

Així, l'instrument polític que més útil li resulta a

"El trenta per cent dels electors del PP tenen com a segona opció el BNG."

"Nosaltres no defensem només els treballadors, defensem tots els sectors productius de l'economia gallega."

KARLOS CORBELLA

aquest armador no és el PP de Fraga, ni el PSOE d'Almunia, sinó el Bloque. És a dir, nosaltres no solament defensem els treballadors, defensem tots els sectors productius de l'economia gallega. Estem en un mercat lliure d'empresa i no diem pas que demà si governem el que farem és socialitzar les empreses!

En els últims anys el que està passant és que molta gent, com és el cas d'aquest empresari, comença a adonar-se que els estan dient que per defensar els seus interessos han de votar una cosa, però a l'hora de la veritat qui veritablement defensa els sectors productius és el BNG. Hi ha una part de la nostra base electoral que se l'ha apropiada el PP i el PSOE fent servir la demagogia. Han tractat de vendre'ns davant la gent com uns dimonis amb cua i banyes, separatistes i gairebé terroristes! Però, compte, perquè som la formació que més creix.

El Bloque va tenir l'encert de fer, a banda del treball polític, un treball didàctic de desalienació, d'aclariment, de presa de consciència tant de la qüestió nacional, com de consciència social. A mesura que això avança es va generant un procés d'ampliació constant del projecte. Sense fer una política electoralista, hem pogut anar creixent constantment. El 1989 ja hi havia gent que deia que el Bloque havia assolit el seu sostre, però a cada convocatòria electoral s'ha demostrat tot el contrari.

—*Per acabar... Molta gent té com a primera imatge de Xosé Manuel Beiras aquella que en una ocasió, com a senyal de protesta, se li va acudir treure's la sabata durant un debat parlamentari i va començar a pegar cops damunt la taula. Com se li va acudir de fer aquest gest?*

—No és l'únic gest que vaig fer, en especial, en aquell període, però va ser el que va transcendir més. En primer lloc, quan et trobes en un parlament —que el sentit etimològic de la paraula ja ho diu, un lloc on es va a parlar, a dialogar— on l'argumentació i la reflexió no serveix de res, l'únic que es pot fer és el gest. I molt concretament, el més divertit de tot va ser que va ser Fraga qui va provocar allò. En la sessió anterior, feia quinze dies, que havia estat un debat de l'estat de l'autonomia, després que jo hagués fet l'exercici de l'argumentació i del diàleg, Fraga va contestar amb un estirabot dels seus, comparant-me amb Nikita Khrútxov quan va protestar en un debat a l'ONU picant damunt la taula amb la sabata. En la sessió següent, vaig recordar-me del que m'havia dit i vaig pensar, “et va dir Khrútxov, doncs ara ho faré”. A més m'acabava de comprar unes sabates noves i ho vaig fer. Aquesta és l'anècdota.

“El Bloque és una formació amb un disseny pensat per a un país perifèric. A Catalunya no funcionaria.”

Pere Martí / Enric Rimbau